Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының колледжі» КМҚК

КЕЛІСІЛДІ
Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының
колледжі» КМҚК бастауыш кәсіподақ
ұйымының төрағасы
_____ Е.А Бимаганбетов.
2026 ж. «01» 09

БЕКІТЕМІН
Қостанай облысы әкімдігі
білім басқармасының
«Қостанай қызмет көрсету саласының
колледжі» КМҚК
директоры
_____ Л.Б. Жанарсеганова
2026 ж. «01» 09

КОЛЛЕДЖДІҢ АВТОМОБИЛЬ ЖҮРГІЗУШІСІНЕ АРНАЛҒАН ЕҢБЕКТІ ҚОРҒАУ ЖӘНЕ ҚАУІПСІЗДІК ТЕХНИКАСЫ БОЙЫНША НҰСҚАУЛЫҚ

1. Жалпы ережелер

1.1. Осы нұсқаулық ҚР Еңбек кодексіне, ҚР «Жол жүрісі туралы» Заңына, еңбекті қорғау жөніндегі нормативтік актілерге сәйкес әзірленген және колледждің автомобиль жүргізушісі үшін орындауға міндетті болып табылады.
1.2. Осы нұсқаулықтың мақсаты – жүргізушінің қауіпсіз еңбек жағдайларын қамтамасыз ету, жол-көлік оқиғаларының (ЖКО), өндірістік жарақаттанудың алдын алу, сондай-ақ жолаушылардың (колледж білім алушылары мен қызметкерлерінің) қауіпсіздігі мен жүктердің сақталуын қамтамасыз ету.
1.3. Жүргізуші лауазымына 18 жасқа толған (автобустармен тасымалдау кезінде — 21 жастан кіші емес), тиісті санаттағы жүргізуші куәлігі бар, міндетті медициналық тексеруден, еңбекті қорғау және қауіпсіздік техникасы бойынша кіріспе нұсқамадан өткен, сондай-ақ осы нұсқаулықпен танысқан тұлғалар жіберіледі.
1.4. Жүргізуші жол жүрісі ережелерін (ҚР ЖЖЕ), колледждің ішкі тәртіп ережелерін, еңбекті қорғау талаптарын, санитариялық-гигиеналық нормалар мен өртке қарсы ережелерді сақтауға тиіс.
1.5. Осы нұсқаулықтың талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілік ҚР заңнамасына сәйкес айқындалады.

2. Жұмыс басталғанға дейінгі қауіпсіздік талаптары

2.1. Жұмысты бастар алдында жүргізуші жолпарақта белгі жасай отырып, міндетті рейске дейінгі медициналық тексеруден, сондай-ақ еңбекті қорғау, өрт қауіпсіздігі және алғашқы көмек көрсету бойынша нұсқамадан өтуі тиіс.

2.2. Көлік құралының ақаусыздығы мен жиынтықтылығын, соның ішінде тежеу жүйесін, басқару жүйесін, фарыларды, бұрылыс көрсеткіштерін, әйнек тазалағыштарды және шиналардың жағдайын тексеру.
2.3. Қозғалыс маршрутымен, күнге арналған жұмыс жоспарымен танысу, жолпарақты және қажетті ілеспе құжаттаманы алу.
2.4. Алғашқы көмек көрсету құралдарының (автомобиль дәрікобдинасы), сондай-ақ өртті шұғыл сөндіру құралдарының (өрт сөндіргіш) және авариялық тоқтату белгісінің бар екеніне және жұмысқа қабілеттілігіне көз жеткізу.
2.5. Жұмыс орнын (кабинаны, салонын) әлеуетті қауіп көздерінің (мысалы, есіктердің ақаулы құлыптары, зақымдалған артқы көрініс айналары, едендегі бөтен заттар) бар-жоғына тексеру және шығар алдында оларды жою.
2.6. Тасымалданатын жүк (егер ол бар болса) сенімді түрде бекітілгеніне, дұрыс орналастырылғанына, жүргізушінің көруіне кедергі келтірмейтініне және қозғалыс кезінде қауіп төндірмейтініне көз жеткізу.
2.7. Маршрутқа шығу туралы басшылыққа немесе диспетчерге, сондай-ақ егер сапар тікелей білім алушыларды тасымалдаумен байланысты болса, педагогтер мен персоналға хабарлау.
2.8. Жөндеу жұмыстарын орындау кезінде қажетті ЖҚҚ мен арнайы киімнің бар екенін және жиынтықтылығын, сондай-ақ борттық құралдың ақаусыздығын тексеру.
2.9. Автомобильді сыртынан және астынан жанармай, май немесе салқындатқыш сұйықтықтың ағуына тексеру. Күдікті іздер анықталған кезде — себебін анықтап, жойғанша қозғалысты бастамау.
2.10. Қысқы уақытта әйнектерді, айналарды және жарық приборларын қар мен мұздан мұқият тазарту, тіреуіштерді (противооткатные упоры) дайындау.
2.11. Жұмысты тек денсаулығы жақсы, шаршамаған, ұйқышыл еместігі немесе жол жүрісі қауіпсіздігіне әсер етуі мүмкін басқа факторлар болмаған жағдайда ғана бастау.
2.12. Автомобильдің ақаулары немесе қауіпсіздікке қатер төндіретін басқа факторлар анықталған жағдайда бұл туралы әкімшілікке дереу хабарлау және олар толық жойылмайынша линияға шықпау.

3. Жұмыс уақытындағы қауіпсіздік талаптары

3.1. Жұмыс уақытында жүргізуші ҚР Жол жүрісі ережелерін, алынған нұсқауларды және еңбекті қорғау ережелерін қатаң басшылыққа алуы тиіс.
3.2. Белгіленген еңбек және тыныгу режимін сақтау, рульде отырып шамадан тыс шаршауға жол бермеу, ұзақ сапарларда регламенттелген үзілістер жасау.
3.3. Жұмысты орындау кезінде алаңдамау (гарнитурасыз телефонды пайдалануға, бөтен әңгімелер жүргізуге тыйым салынады) және басқа жүргізушілерді алаңдатпау.

3.4. Студенттердің болуын қадағалау және колледж аумағында немесе аялдамаларда маневр жасау кезінде олардың автомобиль жанында болуын болдырмау.
3.5. Жолда ұсақ жөндеу кезінде құралдармен жұмыс істеген кезде тек мақсатына қатаң сәйкес келетін ақаусыз кілттер мен приспособлениялярды пайдалану.
3.6. Тасымалданатын электр құралдарын немесе диагностикалық приборларды тек сымдардың оқшаулауы ақаусыз болған жағдайда ғана пайдалану. Қосылған приборларды қараусыз қалдырмау.
3.7. Жөндеу немесе тексеру аяқталғаннан кейін электр және диагностикалық жабдықты автомобиль желісінен ажырату. Ақауы бар немесе қолдан жасалған приспособлениялярды пайдаланбау.
3.8. Жүргі бөлігінде тазалау, автомобильді тексеру немесе жөндеу кезінде жарық қайтаратын жилет киіп, жүріп келе жатқан көлікке қарсы бетімен қарап тұру.
3.9. Білім алушылар мен басқа қызметкерлердің жөндеу жұмыстары жүргізіліп жатқан аймақта (домкратқа көтерілген автомобиль астында) болуына тыйым салу.
3.10. Ауыр заттарды тасымалдау (қосалқы бөлшектер, дөңгелектер, жүктер): нормаларды сақтау (ер адамдар үшін — 50 кг-ға дейін). Мүмкіндігінше арнайы арбаларды пайдалану немесе басқа тұлғалардың көмегіне жүгіну.
3.11. Күйіп қалудың алдын алу үшін жұмыс істеп тұрған немесе ыстық қозғалтқышта май деңгейін немесе салқындатқыш сұйықтықты тексеруді жүргізбеу. Радиатор қақпағын тек қозғалтқыш суығаннан кейін, тығыз матаны пайдалана отырып ашу.
3.12. Тиісті сақтандырусыз және тіреуіштерсіз арнайы жабдықты, автосервис жағдайларын немесе қарау шұңқырын талап ететін күрделі жөндеу жұмыстарын өз бетінше жүргізуге қатаң тыйым салынады.
3.13. Колледж аумағында және белгіленбеген орындарда пайдаланылған майларды, техникалық сұйықтықтарды төгуге немесе қоқыс жағуға тыйым салынады.
3.14. Техникалық қызмет көрсету кезінде студенттердің автомобиль салонында болуына, сондай-ақ білім алушылардың құралдарға, техникалық сұйықтықтарға және оталдыру кілттеріне қол жеткізуіне жол бермеу.
3.15. Педагогтерді немесе персоналды қозғалыс кестесіндегі ықтимал өзгерістер, жолдағы кідірістер немесе орындалатын рейстерге байланысты қолайсыздықтар (мысалы, түсіру кезіндегі шу) туралы алдын ала ескерту.

4. Апатты жағдайлардағы қауіпсіздік талаптары

4.1. ЖКО орын алған немесе автомобильде өрт белгілері (түтін, күйік иісі) анықталған кезде көлік құралын дереу тоқтату, оталдыруды өшіру, бұл туралы колледж әкімшілігіне хабарлау және шұғыл қызметтерді шақыру (полиция — 102, өрт сөндіру қызметі — 101).

4.2. Жану орын алған кезде, егер ошақ шағын болса және өмірге қауіп төндірмесе, бастапқы өрт сөндіру құралдарымен (автомобиль өрт сөндіргішімен) отты сөндіруге кірісу.
4.3. Эвакуациялау жоспарына сәйкес студенттер мен персоналды автомобиль салонынан жүрі бөлігінен және көлік құралынан қауіпсіз жерге дереу эвакуациялау.
4.4. Газдың ағуына күдік туындаған кезде (егер автомобиль ГБО-мен жабдықталған болса) немесе жанармай иісі пайда болған кезде қозғалысты дереу тоқтату, машинаны қауіпсіз жерде тоқтату, адамдарды түсіру. Әкімшілік пен авариялық қызметке хабарлау. Салонда ашық отты, электр приборларын пайдаланбау. Мүмкіндігінше баллон вентилін жабу.
4.5. Проблема жойылғанға немесе эвакуатор келгенге дейін ағу орнынан немесе ақаулы автомобильден қауіпсіз қашықтықта болу.
4.6. Борттық электр желісінде ақаулық анықталған кезде (ұшқындар, балқытылған оқшаулау иісі) массаны (аккумуляторды) автомобиль желісінен дереу ажырату және жауапты тұлғаға хабарлау.
4.7. Білікті автоэлектрик ақаулықты жойғанға дейін жалаңаш сымдарға тиіспеу және қозғалтқышты өз бетінше іске қосуға тырыспау.
4.8. Жолда жарақат алған кезде (көгеріп қалу, кесіп алу, термикалық күйік) жұмысты дереу тоқтату, дәріқобдишаны пайдалана отырып алғашқы көмек көрсету және қажет болған жағдайда дәрігерге жүгіну немесе жедел жәрдем шақыру (тел. 103).
4.9. Жол элементтерінің құлау қаупі, көшкін немесе қатты көктайғақ кезінде қозғалысты дереу тоқтату, тоқтау үшін қауіпсіз учаскені таңдау және адамдарды қауіпті аймақтан шығару. Колледж әкімшілігіне хабарлау.
4.10. Жолдағы ықтимал қауіп аймағынан тыс жерде болу және жол қызметтерінің немесе көмектің келуін күту.

5. Жұмыс аяқталғаннан кейінгі қауіпсіздік талаптары

5.1. Жұмыс аяқталғаннан кейін автомобильді ретке келтіру, оны колледждің бөлінген тұрақ орнына (гаражға) қою, құралдар мен материалдарды өз штабтық орындарына жинау.
5.2. Жолаушылардың кейіннен отырғызу кезінде сырғанауына жол бермеу үшін автомобильдің шассиін, салонын және әйнектерін кірден, кардан немесе қоқыстан тазарту.
5.3. Барлық жарықтандыру приборлары, автомагнитола, жылыту және басқа да борттық жабдықтардың өшірілгеніне көз жеткізу, қозғалтқышты өшіру.
5.4. Жұмыс құралын кірден тазарту және оны багаж бөліміне немесе бөлінген сақтау орнына қою.

5.5. Жолпарақты алу, автомобильді тапсыру туралы белгілер жасау, арнайы киімді (жилетті) шешу, қол мен бетті сабынмен мұқият жуу.
5.6. Автомобильдің техникалық жай-күйі, аяқталған рейстер және байқалған ақаулар туралы ақпаратты басшылыққа немесе ауысымдағы жүргізушіге беру.
5.7. Автомобильдің барлық терезелері мен есіктері тығыз жабылғанына, ұрлыққа қарсы жүйенің (дабылдың) қосылғанына және кілттердің күзетке жауапты тұлғаға тапсырылғанына көз жеткізу.

6. Жауапкершілік

6.1. Колледждің автомобиль жүргізушісі ҚР заңнамасына сәйкес жауапкершілік көтереді.
6.2. Еңбекті қорғау жөніндегі міндеттерді орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны, ҚР ЖЖЕ бұзғаны үшін жүргізуші салдарының ауырлығына байланысты тәртіптік, материалдық, әкімшілік немесе қылмыстық жауапкершілікке тартылуы мүмкін.
6.3. Жүргізуші қозғалыс маршруттарына, тасымалданатын материалдық құндылықтарға, жолаушылардың жеке деректеріне және колледж жұмысына қатысты ақпараттың құпиялылығын сақтауға және оны үшінші тұлғаларға жария етпеуге міндетті.